

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری و مامائی

تبیین فرآیند توسعه ارتباط استاد – دانشجو در آموزش پرستاری

رساله دکترای پرستاری

استاد راهنما: دکتر زهره پارسا یکتا

استاد مشاور: دکتر شهرزاد غیاثوندیان

دانشجو: هومن شهسواری

تیرماه ۱۳۹۲

چکیده

تبیین فرآیند توسعه ارتباط استاد - دانشجویان در آموزش پرستاری

مقدمه: ارتباط استاد و دانشجوی پرستاری زیرساخت آموزش پرستاری است که در صورت اثربخش بودن منافع بیشماری را نصیب استاد و دانشجو نموده و دستیابی به اهداف آموزشی رسمی را در کنار اهداف آموزشی غیر رسمی مقدور می‌سازد. اگرچه اهمیت ارتباط مورد تأکید همگان است اما فرآیند توسعه آن میان اساتید و دانشجویان پرستاری کمتر مورد توجه قرار گرفته است و توجه به آن به دلیل زمینه متفاوت آموزش پرستاری و نیز حساسیت ارتباط استاد و دانشجوی پرستاری در فرآیند حرفه‌ای شدن و جامعه‌پذیری دانشجویان ضرورت بسیار دارد. بنابراین هدف از پژوهش حاضر تبیین فرآیند توسعه ارتباط میان استاد و دانشجوی پرستاری می‌باشد.

روش: با استفاده از رویه نظریه زمینه‌ای، از طریق روش‌های نمونه‌گیری هدفمند و نظری ۹ استاد، ۱۱ دانشجو، یک پرستار و یک دانش‌آموز پیش دانشگاهی به مطالعه وارد شدند. جمع‌آوری داده‌های مربوط به تعاملات و ارتباطات استاد و دانشجو از طریق مصاحبه‌های نیمه ساختارمند رو در رو صورت گرفت. در نهایت، داده‌های جمع‌آوری شده با روش کوربین و اشتراوس (۲۰۰۸) تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: پس از تجزیه و تحلیل داده‌ها، ۱ طبقه مرکزی و ۴ درونمایه پدیدار شدند که خود در بر دارنده ۱۱ زیر دسته بودند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که فرآیند توسعه ارتباط میان استاد و دانشجوی پرستاری، فرآیند همراهی آن‌ها برای خودپروری حرفه‌ای اجتماعی است. درونمایه **خودپروری حرفه‌ای اجتماعی** شامل ۲ زیر دسته **فرازمندی و گریز از خواری** بود و بر نیروی برانگیزنده فرآیند توسعه ارتباط، دلالت داشت. درونمایه دیگر، **چرخه سه عاملی تعامل** بود که به ساختار و چگونگی عملکرد تعامل، به عنوان هسته توسعه ارتباط، توجه داشته و شامل سه زیر دسته **تحلیل چند وجهی موقعیت، ابراز هدفمند و اثربخشی فعال** بود. درونمایه سوم، **گذر تثبیت گرا در بستر اجبار**، شامل سه زیر دسته **مرحله اجباری، دنیای تردید و دنیای تثبیت** بود که گذر زمانی ارتباط از تردید به تثبیت را درون بستر اجبار نشان می‌داد. درونمایه چهارم، **همراهی**، بود که بر روند توسعه ارتباط تمرکز داشته و شامل سه زیر دسته **همراهی بیش‌گرا، همراهی کم‌گرا و همراهی خنثی** بود.

نتیجه‌گیری: فرآیند توسعه ارتباط استاد و دانشجوی پرستاری فرآیندی پویا و پیچیده است که متاثر و تعیین‌کننده توسط عوامل گوناگون فردی، بین فردی و فرا فردی است. آنچه فرد از موقعیت تعاملی برداشت می‌کند نتیجه تحلیل او بر داده‌های مربوط به خودش، شریکش، حضار موقعیت و عوامل محیطی است. برآورده شدن انتظارات فردی و به تصویر کشیدن ابرازهای سازنده می‌تواند هدایت‌کننده تعاملات به سمت همراهی بیش‌گرا شود. این نوع همراهی استاد پرستاری را به یک الگوی نقش مثبت تبدیل می‌کند. نتایج پژوهش حاضر نشان داد که فرآیند توسعه ارتباط میان استاد و دانشجوی پرستاری، فرآیند همراهی آن‌ها برای خودپروری حرفه‌ای اجتماعی است. نظریه ارائه شده در این پژوهش می‌تواند به اساتید و دانشجویان پرستاری توسعه ارتباط سازنده کمک نماید و همچنین می‌تواند برای پژوهش‌های متمرکز بر ارتباط استاد و دانشجوی پرستاری به عنوان یک چارچوب نظری مورد استفاده قرار گیرد.

کلید واژه‌ها: آموزش پرستاری، ارتباط، تعامل، استاد و دانشجو، ایران

**TEHRAN UNIVERSITY OF MEDICAL SCIENCES
FACULTY OF NURSING AND MIDWIFERY**

**EXPLORATION OF DEVELOPMENT PROCESS OF
STUDENT-INSTRUCTOR RELATIONSHIP
IN NURSING EDUCATION**

**DISSERTATION
DOCTOR OF PHILOSOPHY**

SUPERVISOR: DR. ZOHREH PARSA YEKTA

HOOMAN SHAHSAVARI

2013

Abstract

Exploration of Development Process of Student-Instructor Relationship in Nursing Education

Background: The student-instructor relationship is the basis of nursing education. An effective relationship is accomplished by numerous benefits for both student and instructor and can facilitate educational goal achievements. Although the importance of relationship have been mentioned frequently, but its development process is relatively neglected in nursing researches. Studying of this process is essential because of the unique context of nursing education and the vital role of this process in nursing students' professionalization and socialization. Thus, this study was aimed to explore the development process of student-instructor relationship in nursing education.

Methods: Using a grounded theory approach, purposeful and theoretical sampling methods were employed to recruit 9 instructors, 11 students, one high school student and one nurse to the study. Data on participants' views about student-instructor interactions and relationship were gathered through face-to-face semi-structured interviews. Finally, the gathered data were analyzed using Corbin and Strauss (2008) analyzing method.

Results: After data analysis, one core category, and four themes with 11 subcategories were emerged. The core category showed that the development process of student-instructor relationship in nursing education is an **accompaniment for socio-professional self-enhancement**. The theme of **socio-professional self-enhancement** derived from two subcategories *becoming enhanced* and *avoiding humiliation* indicated to motives for developing relationship. The theme of **"triploid interaction's cycle"** with three subcategories including *multidimensional analysis of situation*, *active effect-acceptance*, and *purposeful expression* reflected the structure and function of central building blocks of relationship. The theme of **stability-oriented passing** including subcategories of *the world of doubt*, *the word of trust*, and the *involuntary period* indicated the passing of relationship from initial to progressed level through a matrix of the involuntariness. The final theme of **accompaniment** including subcategories of *maximum-oriented*, *minimum-oriented*, and *neutral accompaniment* reflected the different patterns of developed interactions.

Conclusion: The development process of relationship between student and instructor in nursing education is a dynamic, complex process affected and determined by different personal, interpersonal and intrapersonal factors. What the person perceives from interactional situation is a result of performed analysis on data from individual him/herself, partner, outsiders and environmental factors. Meeting individual expectations and showing constructive expressions can direct interactions to a maximum-oriented accompaniment. This type of accompaniment makes the instructor a positive role model. The emerged substantive theory in present study, can provide nursing students and instructors for better managing of their relationships and also can use as a theoretical framework for future researches focusing on student-instructor relationship.

Keywords: Grounded theory, interaction, nursing education, student-instructor relationship